

BEWOOND
BEWAARD

BEWOOND
BEWAARD

NIEUWSBRIEF

ZEVENDE JAARGANG VOORJAAR

■ Jaaroverzicht 2002

2002 was bepaald geen saai jaar wat betreft de politiek, maar ook in uw vereniging was er veel te beleven. Het secretariaat werd overgedragen van de heer C. de Groot te Deventer aan Mw M.J.L. Baak-Chapman in Amsterdam, zij wordt hierin terzijde gestaan door haar echtgenoot. Ik wil Cor de Groot dank zeggen voor de tijd, welke hij in de vereniging heeft gestoken. Hij organiseerde de jaarvergadering met lunch en excursie in zijn woonplaats en de dag was een succes. Hulde. Een nieuwe folder, zag het licht en dankzij de inspanningen van het secretariaat is die goed ontvangen. Een aantal provincies en gemeenten bestelde er een pakket van. Dagelijks bellen er mensen op die een monument willen kopen of restaureren en die van het bestaan van de vereniging op de hoogte zijn via de brochure. Heel belangrijk was: dat met de directie van het Nationaal Restauratie Fonds (NRF) diepgaand gediscussieerd is over de merites van het nieuwe subsidiesysteem in de vorm van een lening van het NRF met een rente, die 5% onder de marktrente ligt. De vereniging heeft zich achter deze wijze van subsidiëren gesteld omdat die met minder bureaucratie is omgeven en op langere termijn voordeliger is. Het NRF ziet de restaurerende

of met groot onderhoud geconfronteerde eigenaar als klant en dat leidt tot een betere verhouding in plaats van je hand ophouden voor subsidie. De belastingdienst in Amersfoort heeft in dit nieuwe systeem een nog belangrijker functie dan voorheen. Deze bepaalt namelijk de hoogte van het bedrag aan aftrekbare kosten, die weer de basis vormt voor een eerder genoemde lening. Het bestuur houdt zich zeer aanbevolen voor ervaringen met dit systeem, zowel positieve als negatieve, zodat met het NRF en de overheden eventuele problemen besproken en opgelost kunnen worden. De computer dringt in alle geledingen van het leven door en dus ook in de vereniging. Bestuurslid De Vilder heeft zich zeer ingezet voor het totstandkomen van onze homepage/-website, waardoor de bereikbaarheid sterk verbeterd is. Ook dat is te merken in de toename van de contacten met potentiële leden, zowel per telefoon als per e-mail. Tevens bestaat er een link met www.monumenten.nl waarop veel nieuws over monumenten te vinden is. Er werden twee Nieuwsbrieven uitgebracht, die speciaal het nieuwe subsidiesysteem belichtten. Een belangrijk punt is dat verscheidene provincies bedragen vorderen om restauraties van gemeentelijke

monumenten te bevorderen. De kosten daarvoor zijn vaak even hoog als bij Rijksmonumenten, maar de fiscus noch het NRF geven soelaas. Sommige gemeenten doen zelf iets voor hun monumenten. De vereniging tracht een overzicht van die mogelijkheden te verzamelen zodat in een volgende Nieuwsbrief daarover meer duidelijkheid kan komen. De vereniging nam in de herfst officieel afscheid van onze penningmeester van het eerste uur, medeoprichter van de vereniging, Gert Jan Luyendijk. Destijds directeur van Monumentenwacht Nederland, de overkoepelende 1.5 mans organisatie van de per provincie opererende Monumentenwacht. De vereniging is in zijn kantoor opgericht en de voorbereidende vergaderingen waren steeds aldaar. Hiervoor zijn wij hem en de Monumentenwacht veel dank verschuldigd. Uw voorzitter vertegenwoordigt uw vereniging in het bestuur van het Nationale Contact Monumenten, dat alle monumentenorganisaties in het land vertegenwoordigt naar de overheid. Speciaal het Ministerie van WVC, de Rijksdienst voor de Monumenten en het NRF zijn de gesprekspartners. In het Belvédère overleg komen daar de Ministeries VROM en Landbouw bij en wanneer nodig Financiën. Dankzij de aftrekregeling van onderhouds- (boven de drempel)

en restauratiekosten voor de inkomstenbelasting is dat een uiterst belangrijk ministerie voor ons. Nieuwe regelingen worden door de overheid met het NCM besproken zodat tijdige inspraak mogelijk is. Op onze oproep voor geïnteresseerden voor een gezamenlijke opstalverzekering kwam één reactie zodat geconcludeerd is dat daaraan geen voordelen ontleend kunnen worden. De toename van het aantal leden is steeds een belangrijk punt op bestuursvergaderingen, die in 2002 efficiency, verbetering en professionalisering tot hoofdonderwerp hadden. Via verspreiding van folders en nieuwsbrieven en door de homepage/website verwacht het bestuur meer leden te werven. Wij vragen de huidige leden ieder een lid aan te brengen, waarvoor gaarne documentatie wordt toegestuurd. Wij hopen u op de jaarvergadering te ontmoeten.

E. Munnig Schmidt, voorzitter

■ BOUWKUNDIGE TERMEN

In monumentenland lees en hoor je allerlei termen waarvan je denkt wel te weten wat ze ongeveer betekenen. Maar wat bedoelen ze nou echt? Staat het erg dom om te vragen wat bijvoorbeeld een voluut is, of zijn er meer die daarover twijfelen. Er bestaat een "woordenboek der Westerse Architectuurgeschiedenis" (Dr. E.J. Haslinghuis 1953) maar dat is weer typische vakliteratuur.

Hieronder volgt een beknopt overzicht van de betekenis van woorden die we zoal tegenkomen.

A

Afgewolfd dak: dak waarvan het voorste gedeelte is afgeschuind boven een afgeknotte puntgevel.

Allegorisch: symbolische of zinnebeeldige uitbeelding van een idee of een abstract begrip door middel van een concreet persoon of verhaal.

Art Nouveau Decoratiestijl: opgekomen tegen het einde van de 19de eeuw als reactie op de neostijlen. Het ornament bestaat uit grillige, slingerende lijnen waarbij vaak plantaardige motieven worden toegepast. Andere benamingen: Jugendstil, Nieuwe Kunst, spottend:

Vermicellistijl. De Art Nouveau wil geheel oorspronkelijk zijn; vandaar de veelal ongebruikelijke gevormde deur- en vensteromlijstingen.

Arcadenrij: Rij bogen op pijlers of zuilen.

Architraaf 1: de hoofdbalk, het onderste, dragende deel van een hoofdgestel in de klassiek Griekse en Romeinse bouwkunst (het hoofdgestel bestaat van onderen uit architraaf, fries en kroonlijst).

Architraaf 2: timmersmansterm voor de omlijsting van een deur- of raamkozijn.

Attiek: Verhoging boven de kroonlijst van een gebouw.

B

Barok: stijlperiode in de 17de en 18de eeuw, volgend op de renaissance, gekenmerkt door plastische, aan de beeldhouwkunst ontleende behandeling van het gebouw.

Berlagiaans: sterk beïnvloed door de stijl van bouwmeester H.P. Berlage (1856-1934) kenmerkend is het gebruik van baksteen metselverband als ornamentering.

Biedermeier: 'burgerlijke' vorm van het Empire in ons land in zwang, vooral in de meubelstijlen, tussen 1820 en 1850.

Boeibord: elk der opstaande kanten van een houten dakgoot, aan de muurplaat bevestigd, het buitenboeibord heeft vaak een naar voren hellende stand.

Boezem: bovenste gedeelte van een schoorsteenmantel.

Boogfries: rij boogjes onder een architraaf of een lijst.

Bovenlicht: raam boven de voordeur, veelal versierd met snijwerk of gietijzeren ornament.

C

Cartouche: met rijk kwab- en krulornament versierde gevelsteen in renaissance gevels, veelal voorzien van een opschrift of datering.

Classicisme: vormgeving gebaseerd op de bouwkunst van de Griekse en Romeinse oudheid, in Nederland zien we dit in de late renaissance (17de eeuw) na ca. 1750 spreken we over neoclassicisme.

Classicistische barok: Vooral in Frankrijk, Engeland en Nederland eind 17de eeuw voorkomende strenge vorm van de barokstijl, vaak gekenmerkt door pilasters van de "kolossale orde", d.w.z. pilasters die over de totale hoogte van de gevel doorlopen en een hoofdgestel met fronton dragen (vgl. de gevel van het Mauritshuis te Den Haag).

Composiete orde: Kapiteelvorm die een vermenging is van de Ionische en Corinthische orde.

Cordonlijst: lijst die in een gevel is aangebracht tussen de verdiepingen.

Corinthische orde: rijkste vorm van het kapiteel in de klassieke bouwkunst, voorkomend in de late Griekse architectuur en vooral in de Romeinse bouwkunst.

D

Dagmaat: de maat van de vrije opening (doorgang) in een deur of raamkozijn.

Dagkant: de zijden, haaks of afgeschuind, van de opening in een wand, kozijn, poort of boog.

Dam: penant, een smal stuk muur tussen twee openingen, vensters of deuren, waar de damspiegel en de damtafel geplaatst werden.

Dessus-de-porte: een met beeldhouwwerk, stuc of een schildering versierd, met lofwerk omlijst paneel boven een deur in het interieur.

Deurkalf: tussendorpel in een kozijn boven een deur en onder het bovenlicht in datzelfde kozijn.

Diefijzers: traliwerk, meestal voor vensters van de kelder of het souterrain.

Dook: ijzeren of koperen kram of bout waarmee stukken gehouwen steen onderling verbonden worden en die met lood wordt aangegoten in de daarvoor gemaakte groeven of gaten.

E

Eclectisch: afkomstig van het Griekse werkwoord 'eklegein' dat uitkiezen betekent. In het bijzonder gebruikt als benaming voor de bouwwijze in het derde kwart van de 19de eeuw, toen als reactie op de neogotiek motieven uit verscheidene bouwstijlen (Romaans, renaissance, barok, empire) aan één gebouw werden toegepast. In Den Haag ziet men deze stijl, het eclecticisme, vooral aan de huizen rond het Plein 1813 en omgeving.

Eierlijst: versiering in de vorm van een reeks half eivormige motieven, meestal onder een kroonlijst.

Empire: Uit het Lodewijk XVI voortgekomen vorm van het neoclassicisme, sterk geïnspireerd op de Romeinse bouwkunst. Bij uitstek de stijl van het Eerste Franse Keizerrijk (Napoleon).

F

Festoen: beeldhouwde versiering in de vorm van bloemen- en vruchtentrossen, veelal boven vensters, onder de kapitelen van pilasters of in

frontons. Motief dat vooral in de barok en in de classicistische barok wordt toegepast (vgl. Mauritshuis).

Fries: Onderdeel van een hoofdgestel: horizontale band tussen architraaf en kroonlijst.

Frijnen: bewerken van het oppervlak van gehouwen steen met platte beitels of frijnhammers in de frijnslag: een regelmatig patroon van groefjes waardoor het oppervlak verlevendigd wordt.

Fronton: meestal driehoekige, soms gebogen bekroning van een gevel boven de kroonlijst. Soms ook boven vensters en deuren. Uit de klassieke bouwkunst afkomstig motief, toegepast in de renaissance, de barok en het neoclassicisme.

G

Gebosseerd: bekleding van het metselwerk met aan de voorzijde ruw gehouwen blokken natuursteen om een fors, weerbaar of elitair karakter te suggereren. Motief uit de klassieke bouwkunst, toegepast in de renaissance, de barok en diverse neostijlen. In deze laatste gevallen wordt het bossagewerk vaak in pleisterwerk nagebootst.

Gebroken gevel: puntgevel waarvan de contour een knik vertoont.

Gecanneleerd: versierd met verticaal lopende groeven in de schacht van een zuil of pilaster.

Getoogd: gebogen, gebruikt bij vensters, deuren en nissen.

Guirlande: zie festoen.

H

Hallekerk: kerk waarvan de beuken (middenschip en zijbeuken) gelijke hoogten hebben.

Herme: versierend element in de renaissance en de barok, waarvan het onderste gedeelte een pilaster is, terwijl het bovenste gedeelte een mannen- of vrouwenfiguur voorstelt.

Hoekliseen: zie liseen.

Hoofdgestel: horizontaal lijstwerk, meestal ter beëindiging van een gevel, bestaande uit architraaf, fries en kroonlijst.

I

Impost: blokvormig element tussen het kapiteel en de daarop rustende boog.

Ingangstravee: verticaal gedeelte van de gevel, waarin zich boven elkaar de toegangsdeur en telkens één verdiepingvenster bevinden.

Ionische orde: kapiteelvorm met twee voluten (krulvormige motieven).

J

Juk: samenstel van dragende kapbalken bij een dakconstructie.

K

Kapiteel: kopstuk van een zuil, technisch dienend om het gewicht van de bovenliggende constructies in het hart van de zuil te concentreren. Esthetisch lijkt het kapiteel de last juist veerkrachtig op te beuren. Het kapiteel is bij uitstek geschikt om ornamenteel te behandelen.

Keulse goot (1): goot die niet buiten de muur uitsteekt maar met opstaand boeibord op de muurplaat ligt, lekkage komt vaak pas aan het licht als het te laat is.

Keulse goot (2): goot die het regenwater binnendoor, over de zolderbalken van de ene buitenmuur naar de ander voert.

Kolonniet: dunne dragende zuil tegen pijlers of muren bij romaanse en gotische kerken.

Kolossale orde: pilasters die tegen de volle hoogte van de gevel of althans langs verscheidene verdiepingen omhoog gaan. Kenmerkend voor de classicistische barok en neoclassicisme (vgl. Mauritshuis).

Koofplafond: plafond met gebogen vlakken tegen de wanden.

Kroonlijst: bovenste, naar voren springende lijst van het hoofdgestel.

L

Latei: natuurstenen langgerekt blok, houten of ijzeren balk boven een deur of venster, dat het bovenliggende metselwerk draagt.

Levensboom: gietijzeren of houten versiering in de vorm van een boom, geplaatst in het bovenlicht van een deur.

Liseen: decoratieve pilaster-vormige muurdam tussen de vensters.

M

Mansardedak: dakvorm waarvan het onderste deel van de kap steiler omhoog gaat dan het bovenste, waardoor een geknikte vorm ontstaat. De naam is afgeleid van de 17de eeuwse Franse architect Mansard.

Maskerkraagsteen: console, versierd met een beeldhouwde of gesneden kop.

Metoop: vak tussen de triglifien in het fries van een klassiek hoofdgestel.

CYCLOPISCH-
VERBAND.

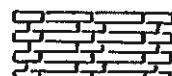
EMPLECTON OF
KISTWERK.

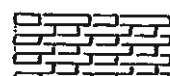
OPUS SPICATUM
AARVORMIG V

HALF STEENS V.

KETTINGVERB.

VLAAMS V

STAANDV.

KRUISVERBAND.

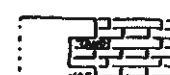
KEPERVERBAND
(VISGRAATV.)

SIER VLECHTING

BLOKVERBAND

INKASSING

LINTVOEG
STOOTVOEG
STREKLAAG
KOPLAAG
STAANDE- EN VALLENDE TAND

EZELSRUG.

STROOMLAAG

KOPSTREK
STEEN. DRIEKLEZOR KLEZOR

STREK

PLATTE LAAG

KLISKLEZOR

ROLLAAG

Metselverband: patroon waarin stenen in het muurwerk worden gezet. Een hecht verband wordt bereikt door de verticale voegen in de lagen boven elkaar steeds te laten verspringen.

Middenrisaliet:

vooruitspringende middenpartij van een gevel.

Muurplaat: houten balk die plat bovenop een gemetselde muur ligt en daarin met ingemetselde muurplaatankers is vastgezet. Hieraan wordt het dak en de goten bevestigd.

N

Neobarok: in het laatste kwart van de 19de eeuw in ons land voorkomende stijl die een navolging is van de 17de eeuwse barokstijl. De neobarok in Nederland is internationaal georiënteerd en vertoont zowel Italiaanse als Franse en Duitse trekken.

Neoclassicisme: tegen het eind van de 18de eeuw opgekomen stijl die sterk geïnspireerd is op de klassieke Romeinse en Griekse vormen. De opgravingen in Pompeï en Herculaneum hadden grote invloed op het ontstaan van het neoclassicisme.

Neogotiek: in ons land vooral gedurende de tweede helft van de 19de eeuw door de Rooms Katholieken voor hun kerken toegepaste stijl, geïnspireerd door de gotiek in de 13de - 16^{de}

eeuw. De grote promotor van de neogotiek in Nederland was Pierre J.H. Cuypers (onder andere Rijksmuseum, Centraal Station Amsterdam en kasteel Haarzuylen).

Neo-Lodewijk XIV:

interieurstijl in het derde en vierde kwart van de 19de eeuw, die een navolging is van het Franse Louis XIV uit het eind van de 17de en het eerste kwart van de 18de eeuw. Lodewijk XIV vormen maken ook een belangrijk onderdeel uit van het eclecticisme.

Neorenaissance: neostijl die de protestantse kerkelijke bouwkunst en de profane architectuur domineerde in het laatste kwart van de 19de eeuw. Geïnspireerd op de internationale renaissance van de 16de en 17de eeuw en in enkele gevallen op de Vlaamse en Noord Nederlandse renaissance. De renaissance was de stijl die, volgend op de gotiek, zich inspireerde op de klassieke vormen in de Griekse en Romeinse bouwkunst.

Neut: blokje van steen of hout, waarop een deur- of raamkozijn rust. De stenen neut dient om verrotting van het kozijnhout door intrekking van regen- of schrobwater te voorkomen.

O

Obelisk: siernaald van steen, veel gebruikt in de klassieke oudheid als herdenkingsteken.

Sinds de renaissance ook in West-Europa in zwang, ook als gevelbekroning.

Oeil-de-boeuf: klein, rond of ovaal venster in het dak of in een fronton.

Omlopend schilddak:

schilddak dat aan vier zijden rond het huis is aangebracht en dientengevolge in het midden een plat dakgedeelte vrijlaat.

Ontlastingsboog: boog in het metselverband boven een deur of venster om de druk van het muurwerk daarboven af te leiden. In de renaissance zijn deze bogen vaak rijk geprofileerd en in het boogveld van beeldhouwwerk of siermetselwerk voorzien.

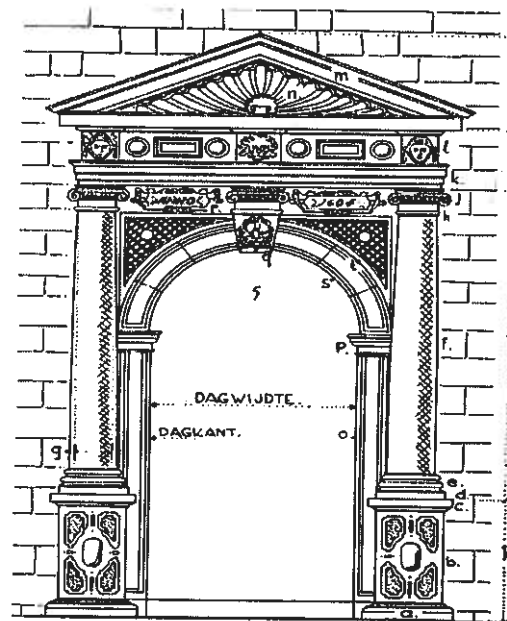
P

Pilaster: verticale verdikking in de muur (muurpijler), meestal tussen de vensters, bekroond door een kapiteel. Motief dat vooral bij gevels in renaissance- of barokstijl werd toegepast.

Piron: bekronende versiering op de uiteinden van de daknok (ook wel makelaar genoemd).

Poort: een van de grond opgaande opening in muurwerk die toegang geeft tot een achtergelegen ruimte. Een poort bevat in zijn opbouw tal van architectonische belangrijke onderdelen.

- 1. voetstuk (postament, piedestal):
- a. plint

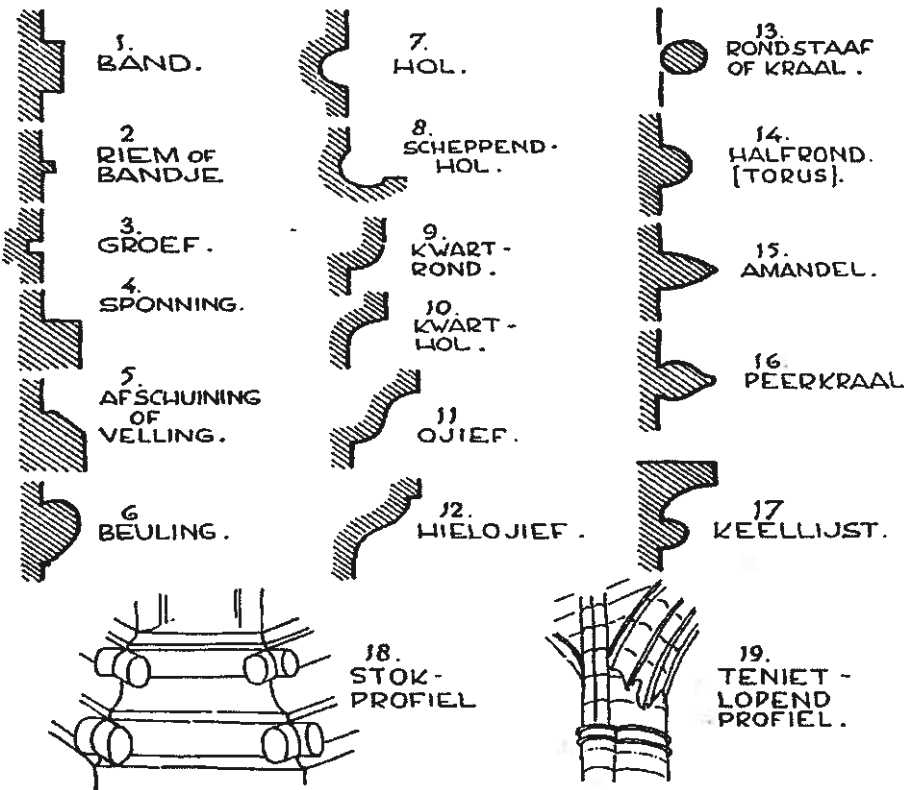

- b. schacht met gestileerde bossage
- c. koplijst
- 2. zuil naar Ionische orde:
- d. plint
- e. basement
- f. schacht met :
- g. entasis
- h. astragaal
- j. volutenkapiteel

Zie verder volgende pagina

3. hoofdgestel (entablement):
 k. architraaf (geleed met fasciae)
 l. fries (gekornist) met panelen tussen maskers
4. driehoekig fronton, omvat door:
 m. kroonlijst
 n. schelpvulling

5. poortboog
 o. stijl (post)
 p. impost
 q. sluitsteen
 r. cartouche
 s. binnenwelfvlak (intrados)
 t. boogrug (extrados) met archivolt

Profiel, profilering: contour van een bouwonderdeel van steen of hout als dat (denkbeeldig) doorgesneden wordt.

Prudentia: allegorische vrouwenfiguur voorstellend de Voorzichtigheid.

Putto(kop): gevleugeld engelenkopje. Motief dat in de beeldhouw- en schilderkunst in de renaissance en de barok voorkomt.

R

Régence: overgangsstijl tussen het Lodewijk XIV en het Lodewijk XV tijdperk.

Renaissance: herleving (wedergeboorte) van de bouwkunst van de klassieke oudheid. Opkomend ca. 1420 in Italië (vroege renaissance), hoge renaissance (1500-1530 in Florence, Rome, en Milaan), loopt in Europa door tot ca. 1580 (late renaissance of maniërisme) en gaat geleidelijk over in de barok. Kenmerkende stijlelementen zijn de zuilen, kapiteel, hoofdgestel.

Retabel: altaaropstand. Met beeldhouwwerk of een schilderstuk versierde hoge wand achter het altaar.

Ribben: bakstenen of natuurstenen verdikkingen onder de naad waar de gewelfvelden tegen elkaar sluiten, bedoeld om de druk naar de steunpunten op de vier hoeken af te leiden.

Rocaille: andere benaming voor rococo of Lodewijk XV, de interieur- en meubelstijl in de barok (in ons land van kort voor het midden der 18de eeuw tot ca. 1770), die zich bij voorkeur bediende van asymmetrische vormen met schelp en kuifmotieven.

Rococo: in de eerste plaats een decoratiestijl in de bouwkunst en de toegepaste kunsten. Vooral in de periode tussen 1730 en 1780 beleefde zij haar hoogtepunt. De stijl kan als elegant, sierlijk en gracieus omschreven worden. Zij ontstond in Frankrijk, maar haar bloei vond plaats in Duitsland. De gebruikte kleuren zijn veelal licht: roze, wit, lichtblauw, lichtgeel, vaak met goud opgewerkt.

Roeven: verbinding tussen de zinken platen op een dak door het zink over latten te vouwen in elkaar te felsen.

Rollaag: laag metselwerk van staande stenen als muurafdekking of als ontlastingsboog of -strek boven een raam of deuropening.

S

Schilddak: dak waarvan de beide korte zijden driehoekig en de lange zijden trapeziumvormig zijn.

Sluitsteen: vaak gebeeldhouwde steen op het kruispunt van twee ribben in een gewelf.

Souterrain: onderverdieping die gedeeltelijk ondergronds ligt en met vensters vlak boven het straatniveau verlicht wordt.

Spiegel: ook gebruikt als benaming voor panelen ter versiering van het fries onder de kroonlijst.

Standvink: verticale houten steun die een moerbalk (hoofdbalk van een zolderconstructie) in of nabij het midden ondersteunt.

Steekkap: klein gewelf dat insnijdt in de zijkant van een groter gewelf teneinde een hoger venster mogelijk te maken.

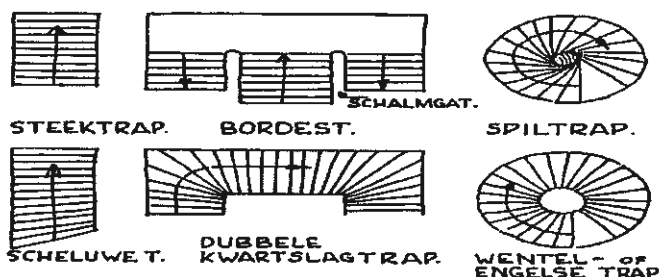
Strek: rollaag waarin de stenen in waaiervorm zijn gezet boven een opening in metselwerk, deze dient als ondersteuning van het bovengelegen werk.

T

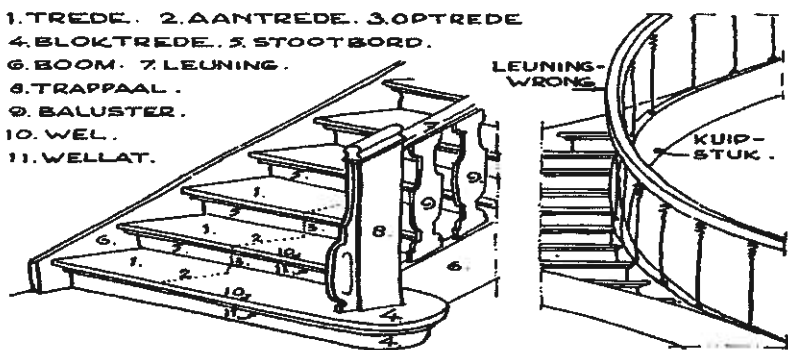
Tandingen (tandlijst): rij van blokjes onder de kroonlijst.

Toscaans: variant van de Dorische orde, waarbij de zuil in tegenstelling tot de Dorische een basement bezit.

Trap: verbinding tussen op verschillende hoogte gelegen vloeren. Zie figuur voor de benaming van de onderdelen in een trap.

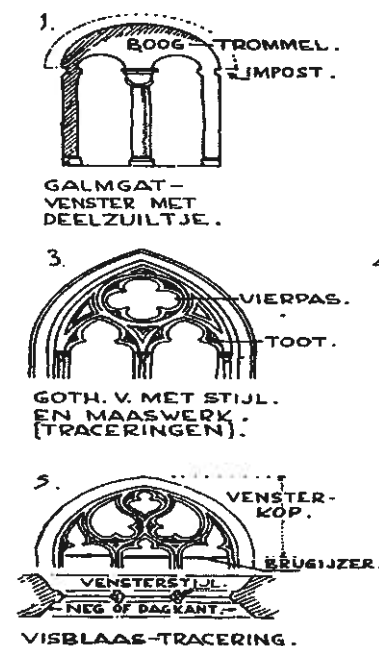
1. TREDE.
2. AANTREDE.
3. OPTREDE.
4. BLOKTREDE.
5. STOOTBORD.
6. BOOM.
7. LEUNING.
8. TRAPPAAL.
9. BALUSTER.
10. WEL.
11. WELLAT.

Travee: a. gewelfvlak, b. vensteras, dit is een verticaal gevelgedeelte waarin een aantal verdiepingvensters boven elkaar.

Triglifien: versiering in een Dorisch fries, bestaande uit twee of drie verticale gleufjes. Triglifien wisselen af met metopen (zie metoop).

Trotseerloodje: lapje lood, meest in schild- of medaillonvorm, dat de loodgieter aanbrengt over de spijkers waarmee loden of zinken bekleding op een dak wordt vastgezet. Dient om lekkage door het spijkergat en roesten te voorkomen.

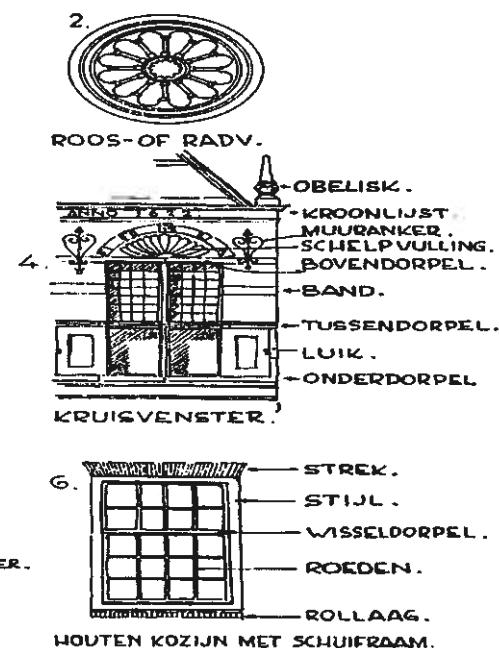

Trumeau: middenpijl in een brede deur van bijvoorbeeld een kathedraal.

V

Venster: lichtopening, doorgaans voorzien van een kozijnen gedekt door een boog in al zijn vormen, een strek of latei. Zie figuur voor de benaming en onderdelen in een venster.

Vensteras: verticaal gevelgedeelte waarin een aantal verdiepingvensters boven elkaar. Deze term wordt gebruikt als een kroonlijst om een vooruitspringend muurgedeelte, b.v. een pilaster, is heengeleid.

Zie verder volgende pagina

Vertinnen: muurwerk met een dunne laag specie bedekken.

Vlechting: versiering in metselwerk, waarbij loodrecht op de schuine zijanten van een puntgevel lagen baksteen op de horizontale lagen zijn geplaatst.

Vlechtwerk: siermetselwerk in de boogvelden van ontlastingsbogen of in bakstenen friezen.

Voluut: spiraalvormige versiering bij Ionische of Corinthische kapitelen.

Ook gebruikt als decoratie op de hoeken van topgevels in de renaissance en de barok.

Z

Zaagtandfries: versiering onder een lijst, waarbij een reeks bakstenen met een scherpe kant naar voren zijn gemetseld waardoor het aspect van een zaag ontstaat.

Zaalkerk: eenbeukige kerk op vierkante plattegrond, d.w.z. waarbij de ruimte niet door

zuilen of pijlers in meer dan één beuk is onderverdeeld.

Zadeldak: dakvorm, waarbij de schuine, rechthoekige dakvlakken boven de lange gevels van een gebouw tussen punt-, trap- of andere topgevels boven de korte zijden gevat zijn.

Zwik: het gedeelte tussen een boog en zijn rechthoekige omlijsting.

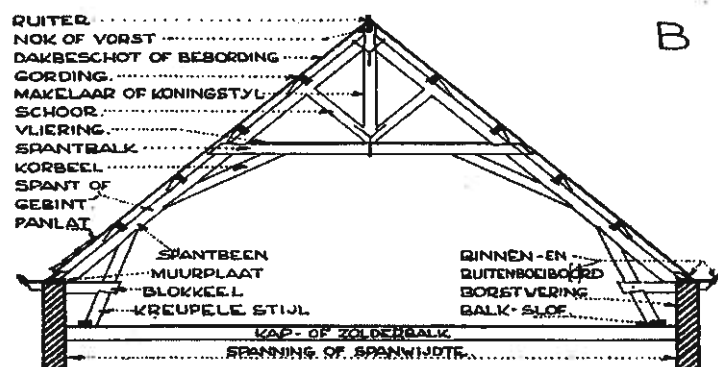
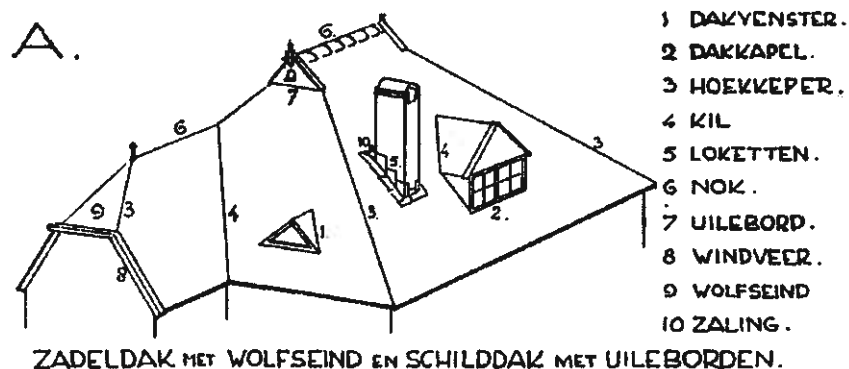
■ Restauratie ervaringen (3 slot)

Wie nu het pand van Maria Coolen aan de Oude Haven in Zierikzee binnentreedt ruikt niet meer de muffigheid van de vochtige muren en oud behang, maar wordt licht bedwemd door een aangename verflucht. De vakman doet nog wat kleine klussen tussendoor, het grote werk is gedaan. Natuurlijk blijft in een groot huis nog wat te wensen. De kelder, zeer geschikt voor wijnopslag, moet nog eens onderhanden genomen worden. Zo ook de zolder met 'meidenkamer', waar in de toekomst het atelier komt.

Als docent 'kunstvakken' ontbreekt het Maria niet aan gevoel voor stijl en kleur. De kleuren vallen direct op, omdat ze niet hedendaags zijn maar eerder middeleeuws. Goed passend bij

dit monumentale pand. Grijs met een zweem groen en blauw. Okertinten, die bij bepaalde lichtval bronsachtig kleuren. In de voorkamer is de betengeling met het behang niet meer teruggekomen. De zoektocht naar deskundigheid en materialen werd volbracht, maar praktische problemen noopten Maria anders te beslissen. De muren werden opnieuw geracheld, maar nu verticaal, omdat anders de schilderijen vóór in plaats van tegen de muur zouden hangen. Glad schuurwerk is het geworden. Samen met de brede houten vloerdelen, de vouwblinden in de brede vensterbanken en de hoogte van het vertrek maken deze kamer geschikt om gebruikt te worden als expositieruimte. De kunstwerken van buurman en kunstenaar Gerrit van der Ven komen er nu tot hun recht.

De wanden van het tussenkamertje bestaan uit gedisselde houten delen met natuurlijke kleuren, geel - oker - brons. Lichtinval is er door het bovenlicht in de buitenmuur en door de ruitjes in de schuifdeuren. Via een trapje komen we in de grote middeleeuwse achterkamer, waar in de gevonden muurnis nu een kaarsje brandt. Het plafond gedragen door moerbalken en kinderbalkjes in een kleur, grijze omber, geschilderd. Maria heeft daarvoor 10 liter zelf gemengd.

Ook hier deels houten wanden, verticaal geplaatst maar wel onderbroken door één horizontale plank op driekwart hoogte, met daarnaast glad gestuukte witte wanden.

De problemen met de aannemer zijn gelukkig opgelost. Onder enige druk werden nota's gecorrigeerd. Bij zo'n restauratieklus komt er altijd meerwerk om de hoek kijken. De monumentenambtenaar heeft laten weten dat voor dat deel een subsidie nog lang op zich zal laten wachten. De controle op de eindafrekening moet nog gebeuren.

Maria; achteraf gezien ware het beter geweest om vooraf een bouwhistorisch onderzoek te laten verrichten. Nu moest er steeds 'strijd' worden geleverd.

Wanneer tijdens de werkzaamheden iets ontdekt werd van historisch belang moest er een keuze gemaakt worden; behouden én dus het plan aanpassen of de aannemer z'n gang laten gaan met wat afgesproken was. Aan de andere kant was dat weer het boeiende van deze restauratie, steeds weer een uitdaging. Daarom heeft Maria ondanks de tegenslagen er geen spijt van dat zij deze klus heeft aangepakt. De zoektocht naar de mix van zoals het was en het scheppen van een eigen sfeer is een inspirerende bezigheid

geweest. Het resultaat geeft haar nu een gevoel van geborgenheid in een groots monument.

Zierikzee, monumentenstad in Zeeland heeft een monument met een nieuw leven kunnen behouden, dankzij de enorme inzet van een ondernemende vrouw.

Hugo Doeleman

Januari 2003

Balans per 31-12-2002

Bank	248,75	-	Kapitaal	20.127,43
Spaarrekening	<u>20.000,00</u>		Crediteur	30,00
			Verlies	<u>406,18 -</u>
	19.751,25			19.751,25

Verlies- & Winstrekening 2002

	2002	2001
<u>Inkomsten</u>		
Contributies boekjaar	7.135,48	7.447,43
Contributies voorgaande jaren	135,88-	102,13
Donaties	45,00	136,14
Bijdrage excursie	420,00	357,35
Rente ontv./diversen	<u>161,01</u>	<u>42,88</u>
Totaal	7.653,11	7.881,67
<u>Uitgaven</u>		
Secr./Penningmeester/bestuur	1.020,28	832,07
Ledenverg./excursie	951,80	449,24
Nieuwsbrief	2.953,39	2.456,24
Contributies/lidmaatsch.	791,27	483,14
Kosten website	1.159,36	
Kosten PR (folders)	1.075,28	
Overige kosten	107,83	
Rente betaald	<u>0,08</u>	
Totaal	<u>8.059,29</u>	<u>4.220,69</u>
Saldo verlies/winst	406,18 -	3.660,98 +

Toelichting volgende pagina

■ Toelichting op de Verlies- en Winstrekening:

Door afname van het aantal leden is het contributiebedrag lager uitgevallen. Er werden 23 leden geroyeerd, omdat zij hun contributie over 2002, na twee maal gemaand te zijn, niet voldaan hebben. De leden die hun contributie in 2001 niet hebben voldaan werden begin 2002 geroyeerd, dit verklaart het negatieve saldo in 2002 onder de post "contributies voorgaande jaren". Het aantal leden is afgenomen tot 260 per 1 januari 2003.

Het aantal donateurs bedraagt nu nog 2.

De rente is hoger uitgevallen, omdat bij de postbank een kapitaalrekening is geopend, waarop een hogere rente wordt vergoed.

De kosten van de ledenvergadering zijn wat hoger uitgevallen, vanwege een abonnement op een losbladig informatiesysteem over monumentenzaken.

De ontwikkeling van de website is voornamelijk gedaan op basis van vrijwilligheid, vandaar dat de kosten beperkt zijn gebleven.

Er zijn nieuwe folders aangemaakt, de kosten hiervan zijn in één keer genomen.

Er wordt geen voorraadadministratie bijgehouden. Samen-vattend: Het tekort wordt in belangrijke mate bepaald door, lagere contributiebijdragen, ontwikkeling website en aanmaak folders. Zowel de website als de verspreiding van de folders zullen nieuwe leden moeten genereren. De kost gaat voor de baat uit!

Dreischor, januari 2003

Hugo Doeleman, penningmeester

■ Wonen als God aan de Veluwezoom

Als Inspecteur Gelderland van de Vereniging Natuurmonumenten komt Arne Heineman bijna dagelijks met de mooiste historische huizen en boerderijen van de vereniging. Vaak idyllisch gelegen, met vrij uitzicht op bos, boom of beemd. Toen hij in 2001 hoorde dat de monumentale boerderij Neerbosch in De Steeg vrij zou komen, ging hij serieus in gesprek met zijn gezin. Zo'n uit 1660 daterend rijksmonument, strategisch gelegen aan een van de zuidelijke ingangen van het Nationaal Park Veluwezoom, het leek een buitenkansje.

'Om het zuiver te spelen, meldde ik meteen bij mijn bestuur dat ik geïnteresseerd was om erpachter te worden'. Het pand is

vervolgens op de normale wijze getaxeerd, zelfs door twee onafhankelijke bureaus, en Arne mag zich sinds medio 2002 eigenaar noemen. Maar dan moet het feitelijke werk nog beginnen. Zijn voorganger, agrariër Willem van Middelkoop, heeft er decennia lang als pachter van Natuurmonumenten met plezier gewoond, maar de boerderij was duidelijk aan een fikse restauratie toe. 'Er viel prima te wonen als je afziet van comfort. Het sanitair was heel erg simpel, er waren veel hard- en zachtboardwandjes, het rieten dak moest vernieuwd worden. In feite moest het meeste in de historische staat hersteld worden. Mensen die weinig ervaring hebben met dit soort panden zouden het misschien een puinhoop hebben gevonden, maar mijn vader is architect en als kind heb ik vaak met hem door bouwvallen gelopen. Ik ben dus gewend door dingen heen te kijken. Hij heeft me geleerd oog te hebben voor de schoonheid die kan ontstaan.

Jaar van de Boerderij

In dit Jaar van de Boerderij gaat de aandacht in verhevigde mate uit naar monumentale panden, zoals 'Neerbosch'. Dankzij Arne en Renée Heineman, en hun kinderen Niels en Merel, blijft het bouwwerk bewaard in een tijd, waarin veel van deze historische

boerderijen hun oorspronkelijke functie verliezen of ingrijpend worden verbouwd. Daarom stellen de organisatoren van het Jaar van de Boerderij zich het behoud en zorgvuldig beheer van deze boerderijen en erven ten doel, waarmee de landelijke bouwkunst op verantwoorde wijze een nieuwe toekomst kan worden geboden. Arne kan zich hartstochtelijk bij dit initiatief aansluiten. Komend najaar hoopt hij met zijn gezin in het pand te kunnen trekken. Op dit moment is de restauratie in volle gang. Met aanstekelijk enthousiasme loopt hij door de boerderij, wijst op de vele boeiende historische details, vertelt over de plannen die hij heeft met de keuken, de deel of de opkamer. 'Als je het even kunt betalen, neem dan een restauratiearchitect in de arm. Die kost wat, maar het is het geld waard, omdat je een betere planning kunt maken en meer inzicht hebt in de (on)mogelijkheden van de restauratie van een (rijks)monument. Kies ook voor een aannemer, die aantoonbare ervaring heeft met het restaureren van historische gebouwen. Toen wij door de boerderij liepen, vertelde hij me nog dat het laten slopen door een standaard-slopersbedrijf van een deel van het binnenwerk de goedkoopste oplossing is, maar dat hij daar nooit aan zou beginnen uit angst voor beschadigingen. Eigen

mensen van de aannemer deden ook dat werk met grote zorgvuldigheid. Daarin herken je de ware vakman. De timmerman van mijn aannemer is Europees kampioen restauratietimmeren. Ik wist niet eens dat die prijs bestond, maar het zegt veel over de kwaliteit, die hij in huis heeft'.

Deugdelijk restauratieplan

Uitgebreid kan hij vertellen over het samenstellen van een deugdelijk restauratieplan. Over het inzichtelijk maken van alle kosten, maar ook over droom en daad die wel eens roet in het eten van al die mooie plannen kunnen gooien. 'Zorg als eigenaar dat je je niet verliest in je eigen hobby's en die van de architect. Want je kunt voor de mooiste oplossingen kiezen, maar het moet natuurlijk wel binnen het budget blijven. Daarom hebben we tijdens het voorbereidingstraject zorgvuldig gekeken naar wat echt zou moeten gebeuren of wat als luxe te kwalificeren valt. Uiteindelijk hebben we gekozen voor een basale, degelijke restauratie zonder veel extra's. Zo verdween een plan van tafel voor schuivende glazen panelen op de deel, omdat dit veel te begroterlijk was. Verder krijgt deze ruimte ook geen nieuwe plavuizen, maar een plavuizen beschildering. 'We zagen dat bij iemand die ook een historische boerderij bezit. We vonden het schitterend,

heel natuurlijk en bovendien scheelt ons dat tienduizenden euro's'.

Nationaal Restauratiefonds

Op zijn weg om de financiering rond te krijgen kreeg Arne nul op het rekest bij de commerciële banken. 'Vooral de erfpachtkwestie bleek een struikelblok. De betreffende banken stelden onhaalbare zekerstellingen en loodzware aflossingsverplichtingen'. Uiteindelijk belandde ik bij het Nationaal Restauratiefonds, waar we onder meer gebruik hebben gemaakt van de Restauratiefondshypotheek. Achteraf zeg ik: vreemd dat ik daar niet meteen aan heb gedacht. De lening is overzichtelijk. Je weet al aan het begin van het traject waar je in financieel opzicht aan toe bent, zodat je tijdens het restauratietraject niet voor vervelende verassingen komt te staan. Zijn vrouw Renée, die het meeste contact met het Restauratiefonds onderhoudt, vult aan: 'De samenwerking verloopt snel en plezierig. Je vragen worden direct beantwoord, daardoor kan je snel beslissen'.

Joop Bromet

■ **Restauratiefondshypotheek: snel en voordelig**

Sinds september 2002 kunnen belastingplichtige eigenaren van monumenten als aanvulling op de fiscale regelingen gebruik maken van de Restauratiefondshypotheek. Dit is een lening, waarvan de rente maar liefst 5% onder de marktwaarde van de hypotheek ligt. Samen met de belastingaftrek is hiermee eenvoudig en voordelig een belangrijk deel van de restauratiekosten te financieren. Een Restauratiefondshypotheek is snel en eenvoudig aan te vragen, waardoor iemand direct weet waar hij aan toe is.

Totaal financiering

Het restauratiefonds biedt ook de mogelijkheid de totale kosten van een restauratie te financieren. Dit wordt Totaal-Financiering genoemd. Deze financiering is in principe voor alle soorten monumenten mogelijk. Een Totaal-Financiering is te zien als een kapstok, waaraan verschillende faciliteiten hangen voor de financiering van een restauratie. De eigenaar kan zelf bepalen welke onderdelen hij wenst te gebruiken. In bepaalde gevallen is het zelfs mogelijk de aankoop mee te financieren.

Meer weten over Restauratiefonds, hypotheek en Totaal-Financiering?

Bel.: (033) 2539 439 of kijk op

www.restauratiefonds.nl en/of www.monumenten.nl

■ **Belasting info**

Bij de Belastingdienst/-Particulieren, bureau Monumentenpanden, telefoon: (033) 505 22 22 te Amersfoort kunt u brochures aanvragen, die betrekking hebben op aftrekposten in relatie tot uw Rijksmonument. Alle vragen vanuit geheel Nederland inzake monumenten en de belastingen, en de beslissingen hieromtrent, worden uitgevoerd in Amersfoort.

Hier een korte opsomming waar u bij de aangifte zoal aan kunt denken, en tevens rekening mee kunt houden. Aangevuld met enkele belangrijke begrippen.

Wat zijn monumentenpanden?

Onder een monumentenpand wordt verstaan, een pand dat is ingeschreven in de registers als bedoeld in artikel 6 of artikel 7 van de Monumentenwet 1988.

Monumentenpand als eigen woning

Bij een monumentenpand dat als eigen woning dient, wordt het bedrag van de kosten, lasten en afschrijvingen als persoonsgebonden aftrek in aanmerking genomen verminderd met 1,10% van de eigenwoning waarde volgens de WOZ-beschikking, gerelateerd aan het eigenaarsdeel.

Gezamenlijk eigendom

Bent u samen met uw fiscale partner de eigenaar van de eigen woning, dan gaat het om het totaal van de kosten die u en uw partner hebben gemaakt. Het saldo van de kosten verminderd met de hiervoor bedoelde vermindering kunt u vervolgens vrij toerekenen aan uw partner, aan uzelf, of aan ieder voor een deel.

Afschrijving

Voor monumentenpanden die in eigen gebruik zijn geldt een afschrijving van 15% van de huurwaarde van het pand.

Kosten en lasten

Als aftrekbare lasten komen bijvoorbeeld in aanmerking:

- alle zakelijke belastingen, zoals de gemeentelijke onroerend zaakbelasting, grond-, straat-, riool-, weg- en baatbelasting
- polder- en waterschapslasten
- belastingen die u in één bedrag

bij wijze van afkoop hebt voldaan (let wel: de afkoopsom voor erfpachtcanons en grondrechten is niet aftrekbaar)

Als kosten komen in aanmerking onderhoudskosten (zie hierna) en overige kosten zoals: premies, betaald voor verzekering tegen brand, storm, molest, en dergelijke

Onderhoudskosten

Tot de aftrek van kosten, lasten en afschrijvingen behoren ook onderhoudskosten. Dit zijn de uitgaven die dienen om een pand, zoals dit bij de stichting of latere verandering bestond, in bruikbare staat te houden en aldus voor achteruitgang en verval te behoeden. Ook achterstallig onderhoud valt daaronder.

Voorbeelden van aftrekbare onderhoudskosten zijn:

- reparaties door elektriciën, loodgieter, metselaar, stukadoor en timmerman
- onderhoud of reparatie van cv-installatie, boiler, geiser, schoorsteen en dergelijke
- vervanging van in slechte staat verkerende sanitair, keuken-aanrecht, keukenkastjes, en dergelijke; soms kan zelfs vervanging van een groter onderdeel van een verhuurde

onroerende zaak nog als onderhoud worden beschouwd.

- kosten instandhouding erfafscheiding
- kosten van bodemsanering en de kosten van bodemonderzoek die in dit kader worden gemaakt
- reiskosten die samenhangen met het onderhoud
- buitenschilderwerk
- herstel en schoonmaken van goten en regenpijpen
- plaatselijk herstel van metsel- en voegwerk, waaronder incidenteel enkele kleine vernieuwingen, bijvoorbeeld een enkele onderdorpel, beschadigde dakpannen, en dergelijke
- opstoppen en verdekken van rieten daken

Als onderhoudskosten blijven buiten beschouwing de kosten die in situaties van huur en verhuur voor rekening van de huurder komen. Uitzonderingen op deze regel zijn:

- het binnenschilderwerk hangt samen met andere onderhoudswerkzaamheden
- het binnenschilderwerk betreft bijzondere monumentale onderdelen van het pand.

Subsidies

Restauratiesubsidies zijn meestal onbelast. In dat geval moet u bij aftrek van de onderhouds- en restauratiekosten wel rekening houden met de subsidie.

Monumentenpanden in box 3

Voor een monumentenpand dat niet als eigen woning fungeert en dat in box 3 in de belastingheffing wordt betrokken, zijn alleen de onderhoudskosten aftrekbaar, verminderd met 4% van de waarde in het economische verkeer van het pand.

Gezamenlijk eigendom

Bent u samen met uw fiscale partner de eigenaar van het monumentenpand in box 3, dan gaat het om het totaal van de onderhoudskosten die u beiden hebt betaald.

Bloot eigendom of ander beperkt recht op monumentenpand

Als u een monumentenpand geheel of gedeeltelijk in bloot eigendom hebt of als u een ander beperkt recht hebt op een monumentenpand dan worden de aftrekbare onderhoudskosten gemaximeerd tot 4% van de gemiddelde waarde van dat recht op 1 januari en 31 december.

Monumentenpanden in de onderneming of in box 2

Voor een monumentenpand dat tot het ondernemingsvermogen behoort in box 1 of een monumentenpand dat via de meesleepregeling in box 2 in de heffing zou worden betrokken, geldt de speciale monumentenregeling niet.

Deze informatie is verkregen uit ons beschikbare bronnen, wij pretenderen geenszins compleet te zijn in deze opsomming. Wij willen benadrukken dat wij voor de gegeven adviezen geen aansprakelijkheid aanvaarden. Niet individueel en/of als bestuursleden gezamenlijk.

Wij adviseren u, inzake de belastingaangifte, een belastingconsulent te raadplegen.

E.G.R. Baak, Belastingconsulent

■ Belangrijke internetadressen

www.bewoondbewaard.nl

www.restauratiefonds.nl

NRF geeft een restauratiewijzer uit om te helpen hoe restauraties procesmatig en financieel aan te pakken. Kosten € 50,00 te bestellen via de website of tel: (033) 2539 439

15-16-17 mei is in de Brabanthallen te Den Bosch de restauratiebeurs, op www.restauratiebeurs.nl kunt u meer informatie krijgen over de beurs.

De Zeeuwse Boerderijen zijn door Stichting Historisch Boerderij onderzoek beschreven, en te bestellen d.m.v. intekenen vóór 1 mei € 24,95. Daarna te bestellen bij Matrijs te Utrecht à € 29,95.

In nr. 33 van RDMZ staat nieuws over bladkoper op monumenten. Indien u een bezitter bent van een huis of ander gebouw met een koperen dak, afvoer of goot, dan is deze uitgave zeker nuttig voor u. Een exemplaar is te bestellen, tel: (030) 6983 456

In de laatste Nieuwsbrief van RDMZ wordt gewezen op het onderzoek naar 'optrekkend vocht', althans de vervelende resultaten daarvan, zoals afbrokkelend stucwerk en afbladderend witsel. Oorzaak zijn in wezen zouten die uit de bodem in het muurwerk zijn beland en vocht aantrekken. Er zijn nu (stuc)pleisters ontwikkeld die goed bestand zijn tegen deze zouten.

Op www.compass-salt.org is daar meer over te vinden. Men kan ook bellen met Michiel van Hunen telefoon (030) 6983 285

De Stichting Keuringsbureau Hout

(SKH) produceert reglementen voor de bouw. Indien u restauratiewerk heeft aan hout, is het belangrijk te weten of uw aannemer gecertificeerd is onder BRL 5020 Instandhoudings-technologie door de SKH. Dat geeft een zekere garantie dat uw aannemer serieus met het restauratiewerk in hout omgaat.

■ Oude bouwmaterialen aangeboden

Uw voorzitter heeft over de jaren van alles verzameld en wil dat nu opruimen:

- een 19de eeuwse grenen paneeldeur 227 x 96 cm..... € 50,-
- een gietijzeren haardlijst 100x70 cm opening 63x50 cm.....€ 50,-
- 80 antieke witte tegels 13x13 cm .....€ 100,-
- 15 antieke marmeren gangtegels, allerlei maten 33x33 tot 55x55 cm ....€ 50,-
- ca. 240 stuks plavuizen, rood en grijs, 22x22 c.....€ 200,- (plus aantal halve en 3/4
- ca 100 stuks deels geglazuurde plavuizen meest 16x16 cm, enkele kleinere en grotere ..... € 100,-

Geïnteresseerden kunnen komen kijken te Loenen a/d Vecht, Rijkstraatweg 78.

Tel: (0294) 231 280

■ Wilt u uw woning op de omslag van de nieuwsbrief?

Neem dan contact op met het secretariaat. In overleg met u wordt de bijgaande tekst opgesteld

■ Lid worden, lid maken

Kent u mensen in de buurt met een Rijksmonument, wilt u hen dan wijzen op ons bestaan? Wij staan voor het behoud van Monumenten in een passende omgeving.

Het bestuur

■ Opzeggen lidmaatschap

Het lidmaatschap loopt gelijk met het kalenderjaar. Dat wil zeggen: indien u het lidmaatschap wenst te beëindigen, dient u uiterlijk 5 weken voor het eind van het jaar het secretariaat hiervan op de hoogte te stellen.

Colofon

Uitgegeven door de Vereniging
Bewoond Bewaard.

Herengracht 474

1017 CA AMSTERDAM

Telefoon: (0294) 231 280

Telefax: (0294) 232 651

Postbankrekening: 4258170

Redactie

Mw M.J.L. Baak-Chapman

H. Doeleman

E. Munnig Schmidt

D. de Vilder

Toelichting foto op de omslag

Kloveniersburgwal te Amsterdam, tot in het laatst van de 16de eeuw de buitenste stadsgracht en als zodanig 'der stede graff' genoemd, is een brede gracht, genaamd naar de Kloveniersdoelen.

Het pand Kloveniersburgwal 45 te Amsterdam is uit het begin van de 17de eeuw en heeft een met elkaar verbonden voor- en achterhuis met ertussen een lichthof. Het perceel is ongeveer 28 meter diep, de bij de bouw van het pand de maximaal toegestane diepte van 100

Amsterdamsevoet. Het voorhuis is oorspronkelijk hoger geweest. Er is later een lijstgevel aangebracht. Interessant is de lange massief aandoende zijgevel aan de steeg met een groot aantal vroeg 17de eeuwse muurankers. In het voorhuis is aan de voorzijde op de beletage een kamer in Lodewijk XV stijl van plafond en lambrizering met vleugeldeuren naar de achterkamer. Van de geschiedenis is weinig bekend. In het begin van de twintigste eeuw woonde er een antiquair, later was er een textielgroothandel in gevestigd. Sinds 1975 is het pand grotendeels als woonhuis in gebruik. Tijdens de Tweede Wereldoorlog waren er enige tijd onderduikers in het achterhuis, waaronder de bekende handelaar in legerdumpgoederen en markt-koopman/standwerker Loe Lap.

De in 1936 geschreven roman van Marianne Philips: 'Henri van de overkant' situeert de hoofdpersoon in deze woning.

Aanmeldingsformulier Vereniging Bewoond Bewaard

Naam: .....

Adres: .....

Postcode en woonplaats: .....

Telefoon: .....

Wel/Niet*:

Eigenaar/huurder*, van een rijksmonument zijnde een woonhuis/boerderij/anders te weten*: .....

Wenst lid te worden

Wenst begunstiger te worden

Wenst nadere informatie over onze vereniging

Datum: .....

Handtekening: .....

* Doorstrepen wat niet van toepassing is.

Het aanmeldingsformulier zenden aan:

Vereniging Bewoond Bewaard
Herengracht 474
1017 CA AMSTERDAM